

Szindbád és a konyhaművészet

Alkalmastól minden idők legszomorúbb szakácskönyvét tartom a kezemben. Krúdy Zsuzsa adta ki e szép könyvben az „Apu” — ő szokta így emlegetni Szindbádot — vendéglőről, étkezéstről, finom ízekről, öreg pincéerekről és nagyetőkéről szóló elbeszéléseit, az úgynevezett gyomornovellákat. És hozzájuk csatolt a családi hagyatékból mintegy félszáz ételreceptet. Már a kötet címe is inycsiklandozó: Az emlékek szakácskönyve — izes írások és régi receptek.

A címlapon Latinovits Zoltán eszik gondterhelten, elmélyülten. Előtte a kripli alján néhány korty sör és egy tál gyönyörűségesen barnára sült kacssa. A kép természetesen Huszárík Zoltán remekművű Szindbád filmjéből való és ahogy a hajós kanálával és villájából a tálból éppen veneni készül, mintha A pincér álma című elbeszélés (fájdalom, hiányzik e kötetből) elevenedne meg:

„A vendég... úgy tette maga elé a pecsenyéstálat, hogy azt minden oldalról szemügyre vehesse. — Sokkal nagyobb a tál, mint a kacssa — mondta némi borúval. — Az igazi tálak azok, amelyeknek széleiről kihajolnak a combcsontok, amelyekre fehér kravatli van húzva, mint akár a pirágcsokrokra. Az igazi tálról még a rostélyos is kihajlik, mert nem fér el benne. De azért elég jó formája van ennek a tálnak, látszik, hogy még abban az időben készítették, amikor az emberek szerették egymást és nem verdesték egymás fejéhez a talakat.”

Lám e rövid részlet is mily árulkodó. A Vendég lucullusi étkezése, amelynek során végigeszli az étlapot, nem felhőtlen. Némi ború homályosítja el, és említés történik arról, hogy manapság — 1927-et mutatott a kalendárium, amikor ez az írás a Nyugat-ban megjelent — egymás fejéhez verdesik az emberek a talakat. Hasonlóan szomorkás hangulat lengi körül Krúdy Gyula valamennyi gyomornovellája hőségének lakmározásait; a vídám dolgokkal vigasztalódnai kényszerülő temetésrendezőit,

a magyarokban mindenki „atyafia”, mégis magányos nagyevő Szücs „Pátriét”, a nemesi kaszinó által halálraítélt Széplaki Tituszét és ellenfeleét, a Szvetenay utcai „Arabs Szürke” asztalánál tepertőjét és utolsó szivarját fogyasztó ezredesét, aki a duellum során

Pedig a java csak most jött. Miután istenhozódat intett az ifjúságnak és az igazi szerelemnek: 1919-ben a politika családásai következtek. Az ellenforradalom irodalomtörténet-sz-kopót Császári Elemérrrel az élen rárontottak, mert írásaiban tisztességgel támogatta

Papp Oszkár rajza

szerezett sebesülésébe bátor katonamódjára meghal. És legfőbbképpen bánatosak Szindbádnak, az író első számú alteregójának étkezései.

Krúdy Gyula már a tizes évek elején, amikor voltaképpen megtalálta egyéni hangját és amikor élete legnagyobb írói sikerét aratta a vörös postakocsi-val — megkezdte búcsúzkodását az élettől és annak örömeitől. A harmincas éveit derekán járó író az első Szindbád-elbeszélésekben is háromszáz esztendőnek érzi magát és úgy véli: mindent megtapasztalt már az életben, amiért születni érdemes. Ha érdemes.

a forradalmat. Szindbád a munkába temetkezett.

A munkába, az álomba, új házasságába. És a margitszigeti remetességben megírta Almoskönyvét, több remekművű regényét, elbeszélését, portréját. Am a könyvkiadók is elhagyták. És velük a Pénz, amely olyannyira fontos volt e szabad és független életvitelhez. És azért mind gyakrabban nyúlt a pohárhoz. Jött a kíméletlen betegség. A Halál kapujában állott 1927-ben és két évvel később is. Ekkor írta első gyomornovelláit. Halálig. 1933-ig fokozatosan lemondva immár szinte minden

élvezetről, a konyha örömeihez menekült.

De mégcsak nem is valóságosan. Mert maga szinte alig ehetett a jó falatokból. Orvosai ettől is eltiltották. Így hát nagyszerű lakomákat képzelt el magának és ezeket írta le elbeszéléseiben.

Ezért gondolom, hogy alighanem minden idők legszomorúbb konyhaművészeti munkája Az emlékek szakácskönyve. De hogy ne búcsúzzunk komor kedvvel e szép és kedves könyvtől — idézzünk belőle egy rövid receptet, mégpedig a farsangi fánkról; így azok is, akik tán nem ismerik Krúdy írás- és konyhaművészetét, némi fogalmat alkothatnak róla.

„FARSANGI FÁNK. A régi költők, akiknek még nem kellett messze járni költői témáért az ebédlőjükbe: többnyire újdonsült menyecskehez hasonlították őt. Izzel is volt töltve, mint a fiatalasszonyok azokkal a csodálatos szavakkal, amelyeket egytől egyig emlékeibe óhajtanak eltenni a férfiak. Dicsérte őt egyházi ember, de még istentagadó is, amikor habkönnyedséggel az asztalon megjelent, mert szíves volt ő, akár az öregek szüette fogaihoz lágyaságával, valamint a mohó fiatalokhoz, amely egyszerre szeretne elnyelni minden izt, minden jót a kínálkozó ételből. Szeretett leugrani a tálról, ha ügyetlenül nyúltak hozzá, mintha táncolni akarna menni a táncosok útján. Szeretett arra feljárni, ahol a szomszédságban farsangi muzsikusok hangolnak, szoknyát és nadrágot egyformán ingerlő tánczenéhez. Szeretett ottlenni minden magyar házában, amikor Vízkereszt tájékán obsitosnak és újoncnak egyformán eszébe jut, hogy itt volna az ideje a megbolondulásnak; falu drágálatos búbos kemencéje, város sovány, kiéhezett kályhája körül egyformán részt vett a társalgásban, amikor az emberek hirtelen észrevették magukat, hogy belekerültek a farsangi báli nérsorba. Fánk! Világosítja elborult kedveknék. Vigasztalója remetsédkedő étvágyaknak. Tánckönyvű mint régi kedvünk.”